

Een eervol sterfbed

door: Hugo Bouter

2 Koningen 13:14-19

Het afscheid van de man Gods

Bij zijn levenseinde werd Elisa door God geëerd. Weliswaar werd hij niet zoals Elia opgenomen in de hemel, maar hij had een eervol sterfbed. Joas behandelde hem als de 'vader des vaderlands', en de profeet sprak hem moed in. Men veronderstelt dat de gebeurtenissen rondom Elisa's levenseinde ruim veertig jaar na de zalving van Jehu hebben plaatsgehad. De profeet was inmiddels heel oud geworden (ongeveer 85 jaar, volgens andere schattingen zelfs 120 jaar), en had niet lang meer te leven. Hij 'lag ziek aan de ziekte waaraan hij zou sterven' (13:14a). Met die woorden begint dit gedeelte. Dat betekent zeker niet dat de profeet al die jaren niet actief is geweest. De intense belangstelling die hij op zijn sterfbed nog aan de dag legde voor de stand van zaken in de oorlog met Aram, bewijst het tegendeel.

Maar het heeft de HERE niet behaagd ons nader te informeren over deze periode uit het leven van de man Gods. Wij zien alleen dat de oordelen die hij al wenende profetisch voorzag, inderdaad over Israël zijn gekomen. Dat gebeurde reeds bij het leven van Jehu (10:32-33), maar vooral tijdens de regering van diens zoon Joachaz (13:1-9). God gaf Zijn volk in de macht van Hazaël en in de macht van diens zoon (Benhadad III). Er bleef haast geen krijgsmacht meer over in Israël, want 'de koning van Aram had hen te gronde gericht en hen gemaakt als stof bij het dorsen' (13:7). Ze worden hier vergeleken met stof dat bij het dorsen van het graan wegwaait en op de grond wordt vertreden. Doordat Joachaz de gunst van de HERE zocht, kwam er verlichting in deze penibele toestand. Tijdens de regering van Joas verbeterde de situatie nog verder dankzij het optreden van Elisa, zoals blijkt uit zijn afscheidswaarden en het slot van 2 Koningen 13.

Het gebeuren bij zijn sterfbed was echter in zekere zin typerend voor het héle optreden van de profeet. Het is het vaste geloof in de uitredding van Jahweh in het conflict met de vijand. Overwinnend geloof en leven uit de dood zijn de grote kenmerken van Elisa's leven en wonderen, en het is dus niet toevallig dat de geïnspireerde schrijver met de gedachte aan deze dingen het einde beschrijft van de man Gods.

Koning Joas bewees de profeet Elisa de hoogst denkbare eer door over hem te wenen en hem aan te spreken met de woorden: 'Mijn vader, mijn vader!'

Wagens en ruiters van Israël!' (13:14b). Met dezelfde uitroep had Elisa lang geleden afscheid genomen van Elia (2:12). Dat was een grote, eervolle onderscheiding. Joas realiseerde zich dat de hele kracht van de natie lag samengebond in de persoon van de profeet. Elisa betekende in de oorlog evenveel voor Israël als een hele legermacht, zoals ook duidelijk was gebleken bij de veldtocht tegen de Moabieten (2 Kon. 3) en de conflicten met de Syriërs (2 Kon. 6 en 7). Wat zou er van Israël terechtkomen, nu de man Gods hun ontviel?

Dat de kracht van een heel volk geconcentreerd kan zijn in één persoon, zien wij in het Nieuwe Testament bij het afscheid van de apostel Paulus in Handelingen 20. Zoals Joas weende over Elisa (lett. 'over zijn gezicht'), weenden de oudsten van de gemeente te Efeze over de grote apostel van de volken, 'het meest bedroefd over het woord dat hij had gezegd, dat zij zijn gezicht niet meer zouden zien' (Hand. 20:37-38). Tijdens zijn leven had Paulus als een ware man Gods gewaakt over de kudde en de vijand op een afstand gehouden. Maar na zijn heengaan zouden er wrede wolven binnendringen, die de kudde niet zouden sparen. Daarom was zijn afscheidswaarden dat zij waakzaam dienden te zijn, terwijl hij hen tevens opdroeg aan God Zélf en aan het Woord van Zijn genade (Hand. 20:31-32). Deze twee hulpbronnen staan ons nog steeds ten dienste. Gods kracht reikt verder dan de macht van de tegenstander.

Iets dergelijks komt ook naar voren in de laatste woorden van de profeet Elisa. Zijn reactie op de jammerklacht van Joas was kort en bondig: 'Haal boog en pijlen' (13:15). Met andere woorden: de koning moest niet bij de pakken neerzitten, maar zich veeleer gereedmaken voor de strijd. Het conflict met de vijand zou doorgaan. Maar God zou zorgen voor Zijn volk, Hij zou voor hen strijden — zoals Hij het bij de uittocht uit Egypte reeds had gedaan (Ex. 14:14). Geen enkele vijand kan tegen Hem standhouden. Dat geldt ook nu nog. God zegt ook tegen u en mij: Ik ben met je. Wees dus niet bang, maar blijf steeds waakzaam en strijd de goede strijd van het geloof.

Een pijl der overwinning van de HERE

Elisa sprak de taal van het geloof, maar daarbij gaf hij koning Joas ook aanschouwelijk onderwijs. Joas moest

zijn hand aan de boog leggen, zoals eens Jozua zijn spies moest uitstrekken naar de vijand (Joz. 8:18). Hierbij maakte de profeet zich één met de zaak van Gods volk door zijn handen op die van de koning te leggen.

Daarna moest hij het venster naar het oosten openen en een pijl afschieten in de richting van de vijand (vgl. 10:32-33 en Jes. 9:11). Toen zei Elisa: 'Een pijl der overwinning van de HERE, ja, een pijl der overwinning op Aram. Gij zult Aram bij Afek tot vernietiging toe verslaan' (13:16-17; vgl. hoe Achab hierin faalde in 1 Kon. 20:26vv.).

Het heil is des Heren. De overwinning is van de Heer. Alleen aan Hem zij dus de eer! In het Nieuwe Testament zien wij deze overwinning van de Here in de dood en opstanding van Christus. Door het kruis heeft Hij getriomfeerd over alle vijandige machten. Dat is de principiële kant van de zaak. Maar er is ook een praktisch aspect, en dat komt hier meer naar voren. De christen die praktisch door de Geest wordt geleid, leidt volgens Paulus een overwinningsleven (Rom. 8:4vv.). En Johannes schrijft over een overwinnend geloof over de boze en over de wereld (1 Joh. 2:14; 5:4-5).

Wij mogen elkaar als gelovigen hierin stimuleren en elkaar een hart onder de riem steken, zoals Elisa dat hier deed bij Joas. De overwinning van de Here is zeker, en daarom kunnen wij in het geloof een pijl der overwinning afschieten. Maar in de praktijk is ons geloof niet altijd zo sterk. Wij wandelen niet altijd op de hoogten van het geloof (vgl. Hab. 3:19). Dat wordt ook geïllustreerd in dit gedeelte. Want er volgde nog een tweede les in het aanschouwelijke onderwijs van de profeet. Nadat Joas een pijl der overwinning had afgeschoten, moest hij de hele bundel pijlen nemen en daarmee op de grond slaan. Dit symboliseerde, zoals blijkt uit het verband, de volkomen vernietiging van de vijand. Helaas sloeg Joas maar driemaal op de grond, inplaats van vijf- of zesmaal zoals de man Gods — die nog steeds vurig van geest was — had gehoopt. Zijn geloof schoot te kort, en daarom zou hij Aram niet meer dan driemaal verslaan (2 Kon. 13:18-19; zie voor de vervulling van deze belofte ook vs. 25). Hoe staat het met óns geloof in de overwinning van de Heer?